KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Lausunto
18.5.2021
575/03.01.01/2021

Maarit Kallio-Savela, Minna Antila, Erja Lindberg

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Kuuleminen 19.5.2021

HE 76/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi

Suomen kilpailukyky ja hyvinvointi rakentuvat osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille. Kuntaliitto pitää tarkoituksenmukaisena kansallisen tason jatkuvan oppimisen tarkastelua ja osaamisen kehittämisen tiivistä kytkemistä työllisyyteen. Kuntaliitto pitää myönteisenä, että jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta ja siihen liittyvää lainsäädäntöä valmistellaan opetus- ja kulttuuri- ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyönä.

Kunnat ja erityisesti suuret kaupungit ovat merkittäviä talouden moottoreita. Osaamistason noston kautta tapahtuvalla sosiaalisella ehtymisellä, työllisyys- ja elinkeinopolitiikalla sekä niihin kytkeytyvillä taloudellisilla panostuksilla kunnat vaikuttavat talouden ja työllisyyden kehittymiseen ja asukkaiden hyvinvointiin. Kunnat hoitavat osaamisen kehittämiseen, elinkeino-, elinvoima- ja työllisyyteen liittyviä tehtäviä paikallisella tasolla.

Nyt lausunnolla oleva hallituksen esitys sisältää paljon kuvailevaa tekstiä, jonka vuoksi hallituksen esityksen tosiasialliset tavoitteet jäävät osittain epäselviksi. Kuntaliitto katsoo, että hallituksen esityksessä tulisi selkeämmin ja ymmärrettävämmin selostaa mitkä ovat lainsäädäntöhankkeen tavoitteet ja tarve sekä se, miten ne hallituksen esityksen mukaan saavutetaan.

Kuntaliitto katsoo, että säädöstasolla tulee näkyä kuntien rooli ja yhteistyö palvelukeskuksen kanssa, eritysesti nyt kun hallitus päätti puoliväliriihessä jatkaa valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille.

Kuntaliitto katsoo, että hallituksen esityksessä tulee täsmällisesti selvittää ja kirkastaa palvelukeskuksen asemointi, toimiala ja toimivaltuudet suhteessa koulutus-, osaamis- ja työllisyyspalveluiden järjestelmään ja niiden taustalla olevaan säädöspohjaan.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että samanaikaisesti selvitetään ja valmistellaan muitakin palvelurakenneuudistuksia, jotka vaikuttavat myös kuntien rooliin ja uusiin tehtäviin.

Valmistelun aikataulu

Kuntaliitto pitää jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen valmistelua tärkeänä ja kauaskantoisena rakenteellisena uudistuksena. Kuntaliitto pitää valitettavana, että näin merkittävän uudistuksen valmisteluun on annettu näin vähän aikaa.

Hallituksen esityksen keskeisiä ehdotuksia ja niiden vaikutuksia koskeva tekstiosuus ja varsinainen palvelukeskusta koskeva sääntely eivät täysin kohtaa.

Vaikutusten arviointi

Kuntaliitto katsoo, että esityksessä tulee selkeämmin huomioida työllisyyden kuntakokeilut sekä kuntien ja valtion yhteistyö osaamisen ja työllisyyden kehittämisessä.

Lisäksi hallituksen esityksessä tulee arvioida selkeämmin vaikutukset ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön järjestäjiin erityisesti silloin kun järjestäjänä toimii kunta tai kuntayhtymä.

Hallituksen esityksen kustannusvaikutusten arviointi on tehty puutteellisesti. Hallituksen esityksessä kuvataan määrärahavaraukset, mutta ei tosiasiallisesti arvioida hallituksen esityksen kustannusvaikutuksia. Hallituksen esityksessä kuvattujen palvelukeskuksen tehtävien perusteella vaikuttaa siltä, että tehtävät eivät ole suhteessa varattuihin määrärahoihin. Kustannusvaikutusten arviointi on erityisen tärkeää nyt kun tiedossa on, että tulevina vuosina joudutaan tekemään merkittäviä talouden tasapainottamispäätöksiä.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että nyt ollaan perustamassa pysyvää palvelukeskusta lakisääteisine tehtävineen. Hallituksen esityksen perusteella sen pääasiallinen rahoituspohja muodostuu kuitenkin pääosin määräaikaisista tulevaisuusinvestoinneista ja oletetusta EUn -elpymis- ja palautumisvälineen rahoitukseen.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä

Hallituksen esityksen 2 § 1,2,4 kohdassa esitetyt tehtävät tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen ja koordinointi, osaamis- ja työvoimatarpeen ennakointi sekä alueellisten ja muiden yhteistyöverkostojen tuki ja

vaikuttavuuden edistäminen ovat kuntien ja alueiden näkökulmasta tärkeitä tehtäviä.

Parhaaseen lopputulokseen Kuntaliiton käsityksen mukaan päästään, jos palvelukeskuksen tehtävät tukevat paikallista toimintaa ja niitä kehitetään aidosti kuntien kanssa yhteistyössä.

Kuntaliitto katsoo, että edellä mainittujen tehtävien osalta säädöksissä tulee näkyä kuntien rooli ja yhteistyö kuntien kanssa.

Hallintomallissa epäselväksi jää yhteistyö kuntien kanssa sekä se, miten hallintomallissa otetaan huomioon kuntien ja valtion yhteistyö.

Kuntaliitto katsoo, että jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvostossa tulee olla kuntien edustus.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoista

Nyt ollaan luomassa työvoimahallinnon jo käytössä olevien hankintojen rinnalle rahoitusväline, jolla valtio kohdentaa koulutuksen ja muiden osaamispalvelujen julkisia resursseja hankintojen kautta yksityisille, markkinoilla toimiville palveluntuottajille. Kuntaliitto toivoo, että tätä linjausta ja sen vaikutuksia harkitaan tarkoin ennen päätöksen tekoa.

Valtitonhallinnon keskitetty hankinta on haasteellinen kuntien ja kuntayhtymien näkökulmasta. Se ohittaa kunnat julkisena toimijana ja asettaa kunnat palveluntuottajan asemaan. Kunnat ja kuntayhtymät eivät voi yhtiöittämättä osallistua tarjouskilpailuun.

Hallituksen esityksen 2 § palvelukeskuksen tehtävänä on toimialaansa liittyvä koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden valtionavustuksen myöntäminen ja hankinta. Palvelukeskuksen uusien rahoitusmuotojen eli valtionavustuksen myöntäminen ja hankinnat on sidottu palvelukeskuksen toimialaan. Hallituksen esityksen 1 §:n mukaan palvelukeskuksen toimialana on edistää työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että palvelukeskuksen toimiala on liian avoin ja tulkinnanvarainen. Kuntaliitto katsoo, että toimiala, jonka puitteissa palvelukeskus koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden valtionavustuksia myöntää ja hankkii vaatii täsmentämistä. Lisäksi palvelukeskuksen toimialaa

ja toimivaltuuksien rajoja on arvioitava suhteessa muihin koulutuksen ja osaamisen kehittämisen ohjaus-, säätely ja rahoitusjärjestelmiin.

Kuntaliitto katsoo, että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuusperusteisen koulutuksen tulee olla pääsääntöinen tapa järjestää julkisrahoitteista työelämässä olevan väestön osaamisen kehittämisen tarpeisiin vastaavaa koulutusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan voimassa olevaa ohjaus-, säätely- ja rahoitusjärjestelmää on tarvittaessa kehitettävä siten, että se vastaa jatkuvan oppimisen ja työllisyyttä edistävien toimien kansallisia tavoitteita. Esimerkiksi valtiontaloudentarkastusvirasto on ammatillisen koulutuksen reformia koskevassa tarkastuskertomuksessaan todennut, että rahoituksen tulee kannustaa myös tutkinnon osia pienempien kohdennettujen koulutuskokonaisuuksien järjestämistä. Paikallisella tasolla kunnilla ja koulutuksen järjestäjillä tulee olla riittävästi päätösvaltaa, jotta voidaan ketterästi reagoida työelämän tarpeisiin.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Palvelukeskuksen päätöksenteko

Hallituksen esityksen 12 §:ssä säädetään opiskelijaksi ottamisesta päättämisestä ja 13 §:ssä osallistumisoikeuden päättymisestä päättämisestä. Niissä ehdotetaan, että muussa kuin 10 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa opiskelijaksi ottamisesta ja osallistumisoikeuden päättymisestä päättäisi palvelukeskus. Päätöksiin on esityksen 17 §:n mukainen muutoksenhakuoikeus. Kuntaliitto kiinnittää huomiota, että näissä tilanteissa opiskelijaksi ottamista ja opiskelijan osallistumisoikeuden päättymistä koskevaa toimivaltaa käyttäisi palvelukeskus, johon yksilöllä ei ole asiakkuutta eikä muuta yhteyttä eli yksilön kannalta täysin ulkopuolinen toimija.
Kuntaliitto esittää, että rakenteen oikeudellinen kestävyys ja hyväksyttävyys varmistetaan.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, hyvinvointi ja sivistys

Maarit Kallio-Savela
kehittämispäällikkö